

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

THE THEORETICAL BASIS OF FINANCIAL PLANNING AT THE ENTERPRISE IN MODERN CONDITIONS

УДК 338.2

Сукрушева Г.О.

к.е.н., доцент, доцент кафедри «Фінанси і кредит»

Харківський інститут фінансів Київського національного торговельно-економічного університету

Горопашна Л.Г.

студентка

Харківський інститут фінансів Київського національного торговельно-економічного університету

У статті обґрунтовано теоретичні основи фінансового планування на підприємстві. Визначено відмінності між прогнозуванням та плануванням. Проведено морфологічну оцінку поняття «фінансове планування» за допомогою наукових розробок вітчизняних та зарубіжних науковців. Представлено власне визначення поняття «фінансове планування». Опрацьовано основні завдання, що постають перед керівниками підприємства під час формування фінансових планів у сучасних умовах.

Ключові слова: фінансове планування, прогнозування, операційна діяльність, інвестиційна діяльність, фінансова діяльність, прибуток, собівартість, витрати.

В статье обоснованы теоретические основы финансового планирования на предприятии. Определены различия между прогнозированием и планированием. Проведена морфологическая оценка понятия «финансовое планирование» с помощью научных разработок отечественных и зарубежных ученых. Представлено собственное опре-

деление понятия «финансовое планирование». Разработаны основные задачи, стоящие перед руководителями предприятия при формировании финансовых планов в современных условиях.

Ключевые слова: финансовое планирование, прогнозирование, операционная деятельность, инвестиционная деятельность, финансовая деятельность, прибыль, себестоимость, затраты.

The theoretical bases of financial planning at the enterprise are grounded in the article. Differences between forecasting and planning are determined. Morphological assessment of the concept of "financial planning" with the help of scientific developments of domestic and foreign scientists was carried out. Presented his own definition of the concept of "financial planning". The main tasks facing the enterprise managers have been developed while forming financial plans in modern conditions.

Key words: financial planning, forecasting, operating activities, investment activity, financial activity, profit, cost, expenses.

Постановка проблеми. Із розвитком ринкових відносин та появою різних форм власності підприємства повинні формувати фінансові плани своєї діяльності для отримання максимального прибутку і досягнення поставлених цілей. У зв'язку із цим питання про фінансове планування є актуальними, оскільки умови економічного розвитку завжди мінливі і вимагають постійної оцінки внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток фінансового планування як особливого розділу фінансового менеджменту підприємства спонукає науковців до пошуку новітніх методів для побудови ефективної системи планування. Над цими питаннями працюють такі відомі економісти, як: А. Файоль, Л.П. Владимірова, В.С. Загорський, О.Д. Вовчак, Д.В. Мазур, А.П. Робсон, Л.А. Сухарева, С.Н. Петренко, Д. Хан, Ф. Лі Ченг, І.Є. Мойсенко, В. Гончар.

Постановка завдання. Метою дослідження є теоретичне узагальнення поняття фінансового планування підприємства в сучасних умовах розвитку економіки країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Один із представників сучасної економіки А. Файоль зауважив: «Управляти – це передбачити, передбачити – це вже майже діяти». Багато науковців розглядали поняття «планування», приводячи різні визначення [1, с. 128].

У перекладі з грецької прогноз означає «пізнання, вперед». Існує достатньо багато визначень

поняття «прогноз»: прогноз – це оцінка майбутнього стану об'єкту; прогноз – це характеристика майбутнього; прогноз – визначення перспектив розвитку. Звернувши увагу на незначну різницю визначень поняття «прогноз», пов'язану з відмінностями об'єктів і цілей прогнозу, в будь-якому разі думка дослідника спрямована на майбутнє, тобто прогноз можна розглядати як специфічне пізнання, де передусім відображається і досліджується не те, що є, а те, що буде [2, с. 622].

Однак думка про майбутнє не завжди є прогнозом. Наприклад, існують закономірні події, які не вимагають прогнозування (зміна сезонів року, дня і ночі) і не викликають сумніву. Крім того, прогнозування майбутнього стану об'єкту – не самоціль, а засіб практичного і наукового вирішення багатьох загальних проблем, масштаб яких виходячи з можливого майбутнього стану об'єкту задається на теперішній час. Більш наукове тлумачення даного значення наводить Л.П. Владимірова: прогноз – це науково зумовлене судження щодо можливих станів об'єкта в майбутньому, альтернативних шляхів та строків їх здійснення [3, с. 234].

Прогнозування – це процес складання, формування прогнозів на основі аналізу, оцінки закономірностей і тенденцій розвитку процесу (об'єкта).

Таким чином, прогнозування дає відповідь на два основні питання:

- 1) чого слід очікувати в майбутньому;
- 2) як можна вплинути на умови, щоб досягти в майбутньому поставленої мети.

Планування – форма прогнозування, що відображається в документальній формі. Значною відмінністю між прогнозом і планом є те, що в плані відображається і втілюється вже прийняте рішення, а прогноз характеризує його перспективні контури. План – це документ, в якому визначено цілі, які фірма передбачає досягти за певний період, а також засоби й умови їх досягнення. А планування можна визначити як сам процес складання планів [3, с. 132].

«Планувати чи бути планованим» – відомий афоризм, який висвітлює важливість планування. Зміст цього виразу полягає у тому, що підприємство, яке не вміє планувати власну діяльність або не вважає за потрібне, саме стає об'єктом планування як засіб для досягнення чужих цілей. Наявність різних економічних шкіл зумовлює появу різних тлумачень та поглядів на фінансове планування, саме тому багато авторів по-різному дають визначення поняття «фінансове планування». Згрупувати всі структурні об'єднання підприємства у цілісну виробничо-господарську систему, забезпечити її розвиток у напрямі досягнення цілей – звідси випливає визначення найкращих способів і реалізації поставлених цілей. Розглянемо їх у вигляді таблиці (табл. 1).

Розглянувши трактування поняття «фінансове планування» різними авторами, необхідно уточнити, що процес фінансового планування повинен відображати мету операційної й інвестиційної діяльності підприємства, визначити обсяг фінансових ресурсів за напрямками їх цільового використання і джерелами формування та являти собою розроблення системи різних за змістом, термінами дії фінансових планів.

Отже, з усіх розглянутих визначень сутності фінансового планування цілком очевидним є те, що без фінансового планування не може бути досягнутий такий рівень управління фінансами підприємства, який забезпечує підвищення ефективності управлінських рішень, формування оптимальної структури фінансових ресурсів підприємства, успіх на ринку, розширення асортименту продукції, оновлення матеріальної бази, успішне розв'язання соціальних питань, здійснення матеріального стимулювання працівників, максимізацію прибутку.

Планування діяльності в сучасних умовах повинно формуватися на основі моніторингу основних показників діяльності підприємства, логічно проводити цей моніторинг за операційною, інвестиційною і фінансовою діяльністю окремо, з більшою деталізацією, і на основі одержаних результатів аналізу формувати єдиний документ – фінансовий план підприємства. На цій основі для формування дієвого плану необхідно виділити основні його завдання, як наведено на рис. 1.

Фінансове планування належить до найбільш важливих виявів фінансово-господарської діяльності підприємства, тим самим забезпечуючи попередній контроль над утворенням і використанням трудових, матеріальних і грошових ресурсів та створюючи умови для зміцнення фінансового стану підприємства. Об'єктами планування є: дохід підприємства, відносини з державним бюджетом і державними позабюджетними фондами, обсяг капіталовкладень, інші форми інвестування фінансових ресурсів, обсяг довгострокових кредитів банків на інвестиційні заходи, потреба

Таблиця 1

Морфологічна оцінка поняття «фінансове планування»

№	Автори	Визначення	Ключові слова
1	В.С. Загорський, О.Д. Вовчак [4, с. 98]	Діяльність, яка пов'язана з управлінням фінансами; елемент фінансового механізму	елемент фінансового механізму
2	О.І. Мазур [5, с. 57]	Процес планування фінансових ресурсів і напрямів їх використання для забезпечення господарської та фінансової діяльності підприємства	забезпечення господарської та фінансової діяльності підприємства
3	А. Робсон [6, с. 43]	Засіб, який сприяє оптимальному вибору між альтернативними варіантами під час прийняття рішень	альтернативні варіанти
4	Л.А. Сухарева, С.Н. Петренко [7, с. 54]	Процес здійснення господарсько-організаційної функції управління підприємства з орієнтацією на перспективний розвиток	перспективний розвиток
5	Д. Хан [8, с. 234]	Багатоступеневий процес планування платежів, руху запасів і платіжних засобів, визначення й підтримання цільового резерву ліквідності	багатоступеневий процес
6	Ф. Лі Ченг, І. Джозеф [9, с. 20]	Процес аналізу дивідендної, фінансової, інвестиційної політики, прогнозування результатів і впливу на економічне оточення компанії та прийняття рішень щодо допустимого рівня ризику за оптимального вибору проектів	економічне оточення компанії
Власне визначення		Фінансове планування – це елемент фінансового механізму, багатоступеневий процес, який спрямований на забезпечення господарської та фінансової діяльності підприємства в майбутньому та відображається в документальній формі	

Рис. 1. Завдання фінансового планування виходячи з видів діяльності підприємства

підприємства у власних оборотних коштах і джерела її покриття [10].

Досвід багатьох розвинутих компаній промислових країн показує, що за сучасного ринку з його жорстокою конкуренцією планування фінансово-господарської діяльності є найважливішою умовою виживання, економічного зростання та процвітання. Саме воно дає змогу оптимально пов'язати наявні можливості підприємства щодо випуску продукції з попитом і пропозицією, що склалися на ринку [11, с. 157].

Залежно від стадії життєвого циклу підприємства, кон'юнктури ринку, на якому воно функціонує, інвестиційного та податкового клімату, розвитку фінансового ринку й інших чинників внутрішнього і зовнішнього середовища завдання підприємств варіюються – від необхідності уникнення банкрутства до розвитку освоєння нових ринків і розширення виробництва, тому й процес фінансового планування може мати різні цільові установки залежно від завдань, визначених менеджментом підприємства на перспективу [12, с. 3].

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, фінансове планування є невід'ємною частиною діяльності підприємства в сучасних умовах. Розроблення фінансових планів за різними видами діяльності підприємства – операційною, інвестиційною та фінансовою – дасть змогу досягти стабільного фінансового становища суб'єкта господарювання, сформувати оптимальну структуру фінансових ресурсів, що призведе до одержання необхідного рівня прибутковості та рентабельності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Управление – это наука и искусство / А. Файоль, Г. Эмерсон, Ф. Тэйлор, Г. Форд. М.: Республика, 1992. 351 с.
2. Словник іншомовних слів / За ред. акад. О.С. Мельничука; вид. 2-е, випр. і доп. К., 1985. 968 с.
3. Владимірова Л.П. Прогнозування та планування в умовах ринку: навчальний посібник. М.: Дашков та К°, 2004. 400 с.
4. Фінанси: навч. посіб. / В.С. Загорський, О.Д. Вовчак, І.Г. Благун, І.Р. Чуй; 2-е вид., стер. К.: Знання, 2008. 247 с.
5. Мазур Д.В. Фінансове планування діяльності підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2014. № 6 (1). С. 55–59.
6. Робсон А.П. Финансовое планирование и контроль. М.: ИНФРА, 1996. 480 с.
7. Сухарева Л.А., Петренко С.Н. Контроллинг – основа управления бизнесом. К.: Эльга, Ника-центр, 2012. 208 с.
8. Хан Д. Планирование и контроль: концепция контроллинга; пер. с нем.; под ред. Л.Г. Головача, М.Л. Лукашевича. М.: Финансы и статистика, 1997. 765 с.
9. Ченг Ф.Л., Джозеф И.Ф. Финансы корпораций: теория, методы и практика. М.: ИНФРА-М, 2000. 688 с.
10. Сутність бізнес-планування та призначення бізнес-плану. URL: <http://buklib.net/books/29678>.
11. Мойсеєнко І.Є. Фінансове планування на підприємстві. Фінанси України. 2001. № 9. С. 155–158.
12. Гончар В. Перспективи розвитку та шляхи вдосконалення фінансового планування в сучасних умовах. Фінанси України. 2012. № 3. С. 1–5.

REFERENCES:

1. Faiol A. Upravlenye – eto nauka y yskusstvo / A. Faiol, H. Emerson, F. Tailor, H. Ford. – M.: Respublyka, 1992. – 351 s.
Slovnyk inshomovnykh sliv / Za red. akad. O. S. Melnychuka. – Vydannia 2-e, vypr. i dopov. – K.: 1985. – 968 s.
3. Vladimirova L. P. Prohnozuvannia ta planuvannia v umovakh rynku: navchalnyi posibnyk / L. P. Vladimirova. – M.: Vydavnytsko-torhova korporatsiia "Dashkov ta K°», 2004. – 400 s.
4. Zahorskyi V.S. Finansy: Navch. posib. / B.C. Zahorskyi, O.D. Vovchak, I.H. Blahun, I.R. Chui. – 2-he vyd., ster. – K.: Znannia, 2008. – 247 s.
5. Mazur D. V. Finansove planuvannia diialnosti pidpriemstva / D. V. Mazur // Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky. – 2014. – № 6(1). – S. 55-59.
6. Robson A. P. Fynansovoe planyrovanye y kontrol / A. P. Robson. – M.: YNFRA, 1996. – 480 s.
7. Sukhareva L.A., Petrenko S.N. Kontrollynh – osnova upravleniia byznesom. / L. A. Surareva, S. N. Petrenko – K.: Elha, Nyka-tsentr, 2012. – 208 s.
8. Khan D. Planyrovanye y kontrol: kontseptsiia kontrolynha / D. Khan; [per. s nem.; pod red. L. H. Holovacha, M. L. Lukashevycha]. – M.: Fynansy y statystyka, 1997. – 765s.
9. Chenh F. Ly. Fynansy korporatsyi: teoriia, metody y praktyka / F. Ly Chenh, Y. Fynnerty Dzhozef. – M.: YNFRA-M, 2000. – 688 s.
10. Sutnist biznes-planuvannia ta pryznachennia biznes-planu / [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://buklib.net/books/29678>.
11. Moiseienko I.Ie. Finansove planuvannia na pidpriemstvi / I. Ye. Moiseienko // Finansy Ukrainy. – 2001. – № 9. – s. 155-158.
12. Honchar V. Perspektyvy rozvytku ta shliakhy vdoskonalennia finansovoho planuvannia v suchasnykh umovakh / V. Honchar // Finansy Ukrainy. – 2012. – № 3. – S. 1–5.

Sukrusheva A.O.

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Senior Lecturer at Department of Finance and Credit
Kharkiv Institute of Finance

Kyiv National University of Trade and Economics

Goropashna L.G.

Student

Kharkiv Institute of Finance

Kyiv National University of Trade and Economics

THE THEORETICAL BASIS OF FINANCIAL PLANNING AT THE ENTERPRISE IN MODERN CONDITIONS

With the development of market relations and the emergence of different forms of ownership, enterprises must formulate financial plans for their activities in order to maximize profits and achieve the goals of the enterprise. In this regard, the issue of financial planning is always relevant since the conditions of economic development are always changing and require constant assessment of the internal and external environment of the enterprise.

The presence of various economics schools leads to the emergence of different interpretations and views on financial planning, which is why many authors give a different definition of the term "financial planning".

Considering the interpretation of the term "financial planning" by different authors, it needs to be clarified that the process of financial planning should reflect the purpose of the operational and investment activities of the enterprise, determine the amount of financial resources in the direction of their target use and sources of formation, and represent the development of a system of different content, timing financial plans.

Depending on the stage of the lifecycle of the enterprise, the market conditions in which it operates, the investment and tax climate, the development of the financial market, and other factors of the internal and external environment, the tasks of enterprises range from the need to avoid bankruptcy to the development of the development of new markets and expansion of production. Therefore, the process of financial planning may have different target installations depending on the tasks determined by the management of the enterprise in the future.

In this way, it can be determined that financial planning is an integral part of enterprise activity in the current conditions. Development of financial plans for different types of activities of the enterprise – operational, investment, and financial – will allow achieving a stable financial position of the entity, forming an optimal structure of financial resources, which will lead to the necessary level of profitability.